

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

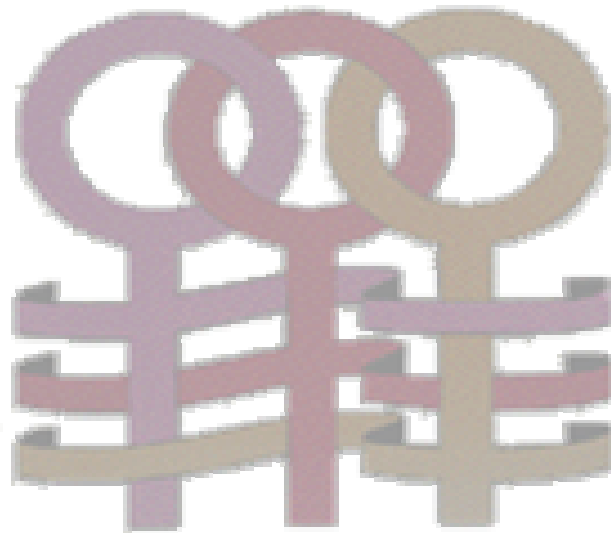

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ

**ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ
«Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΦΥΛΟΥ ΣΤΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ»**

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΠΣ ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ

Αριθμός 2, 20/12/2004

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Καθηγητής Χρήστος Κίττας
Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων

Υπεύθυνες Υλοποίησης: Καθηγήτρια Στέλλα Βοσνιάδου
Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της
Επιστήμης

Καθηγήτρια Βασιλική Δενδρινού
Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Επιστημονική Συνεργάτης: Λυδία Βαΐου

**Συμπεράσματα από το Συνέδριο με θέμα «Η Θέση των
Γυναικών στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα και οι Πολιτικές
Φύλου στα Πανεπιστήμια»**

**ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΠΣ ΘΕ.ΦΥΛ. ΙΣ
Αριθμός 2, 20/12/2004**

Υπεύθυνες Υλοποίησης: Καθηγήτριες Στέλλα Βοσνιάδου και Βασιλική Δενδρινού

Ερευνήτρια: Λυδία Βαΐου

Στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 2004 πραγματοποιήθηκε συμπόσιο με θέμα *Η Θέση των Γυναικών στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα και οι Πολιτικές Φύλου στα Πανεπιστήμια*, στο Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Αμφιθέατρο Ιωάννη Δρακόπουλου. Το συμπόσιο οργανώθηκε στο πλαίσιο του διατμηματικού, πολυεπιστημονικού Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) για Θέματα Φύλου και Ισότητας (ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ.) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) από τις υπεύθυνες υλοποίησης του προγράμματος, κκ. **Στέλλα Βοσνιάδου** και **Βασιλική Δενρινού**, καθηγήτριες του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σκοπός του συμποσίου ήταν η έναρξη ενός γόνιμου διαλόγου για τη χάραξη πολιτικής σχετικά με την προώθηση των γυναικείων σπουδών και σπουδών φύλου στα ελληνικά ΑΕΙ και για τη διαμόρφωση σχεδίου ενεργειών που θα διασφαλίσουν την ισότητα των δύο φύλων στα ακαδημαϊκά ιδρύματα της χώρας και θα διευκολύνουν την άρση των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών στην έρευνα και την παραγωγή της γνώσης. Οι ενέργειες αυτές κρίνονται απαραίτητες δεδομένου ότι τα αποτελέσματα πλήθους ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί τόσο από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και από εθνικούς οργανισμούς και πανεπιστήμια των κρατών μελών δείχνουν ότι το φύλο εξακολουθεί να αποτελεί αρνητικό παράγοντα στην ίση κατανομή εξουσίας, θέσεων και πόρων στο χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Την εκδήλωση παρακολούθησαν φοιτήτριες και φοιτητές, ενώ συμμετείχε ένας μεγάλος αριθμός κυρίως γυναικών μελών ΔΕΠ πανεπιστημίων και επιστημόνων από ερευνητικά ιδρύματα της χώρας. Ιδιαίτερα σημαντικές ήταν οι εισηγήσεις δύο ξένων ομιλητριών, της κ. **Liisa Husu** (από το Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι της Φινλανδίας) και **Rossella Palomba** (από το Εθνικό Ινστιτούτο Δημογραφικής Έρευνας της Ιταλίας), καθώς επίσης και των εκπροσώπων των οχτώ ΑΕΙ που έχουν την ευθύνη προγραμμάτων σπουδών φύλου. Εκτός του Πανεπιστημίου Αθηνών, προγράμματα υλοποιούν τα Πανεπιστήμια Αιγαίου (εκπρόσωπος: κ. **Χρυσή Βιτσιλάκη**), Θεσσαλίας (εκπρόσωπος: κ. **Ιωάννα Λαλιώτου**), Θεσσαλονίκης (εκπρόσωπος: κ. **Σασα Λαδά**), Κρήτης (εκπρόσωπος: κ. **Παναγιώτα Παπαγεωργίου**), Πειραιώς (εκπρόσωπος: κ. **Ελένη Νίνα-Παζαρτζή**), το Πάντειο Πανεπιστήμιο (εκπρόσωπος: κ. **Μαρία Στρατηγάκη**) και το Πολυτεχνείο (εκπρόσωπος: κ. **Ντίνα Βαϊού**).

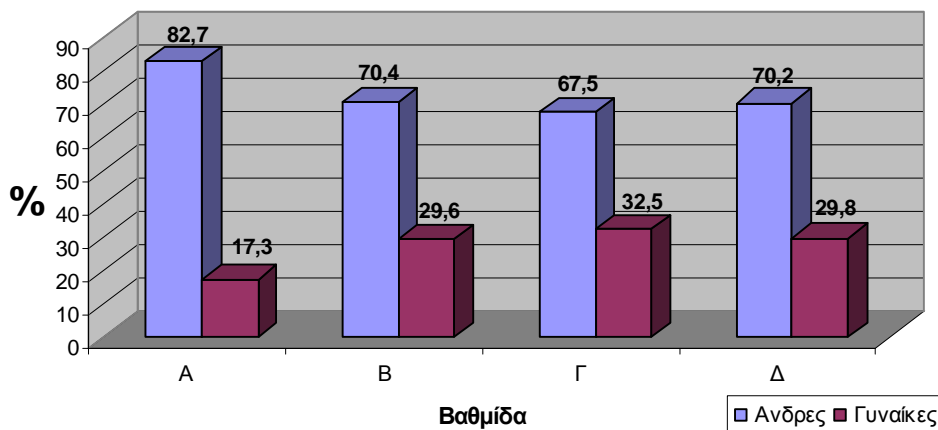
Την έναρξη του συμποσίου κήρυξαν ο Αντιπρύτανης του ΕΚΠΑ καθηγητής κ. **Χρίστος Κίττας**, ακαδημαϊκός υπεύθυνος του ΠΠΣ ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ., καθώς και ο π. Πρύτανης του ΕΚΠΑ καθηγητής κ. **Πέτρος Γέμπτος** και ο Γενικός Γραμματέας του ΕΚΠΑ, κ. **Παναγιώτης Κοντός** οι οποίοι είναι μέλη της Ακαδημαϊκής Επιτροπής του Προγράμματος.

Το συμπόσιο χαιρέτησε η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. **Μαριέττα Γιαννάκου** η οποία τόνισε την συμπαράσταση της και την αμέριστη βοήθειά της στη προσπάθεια να αναπτυχθούν τα προγράμματα σπουδών για το φύλο και την ισότητα στα ελληνικά πανεπιστήμια και να αρθούν οι υπάρχουσες ανισότητες στο ακαδημαϊκό χώρο.

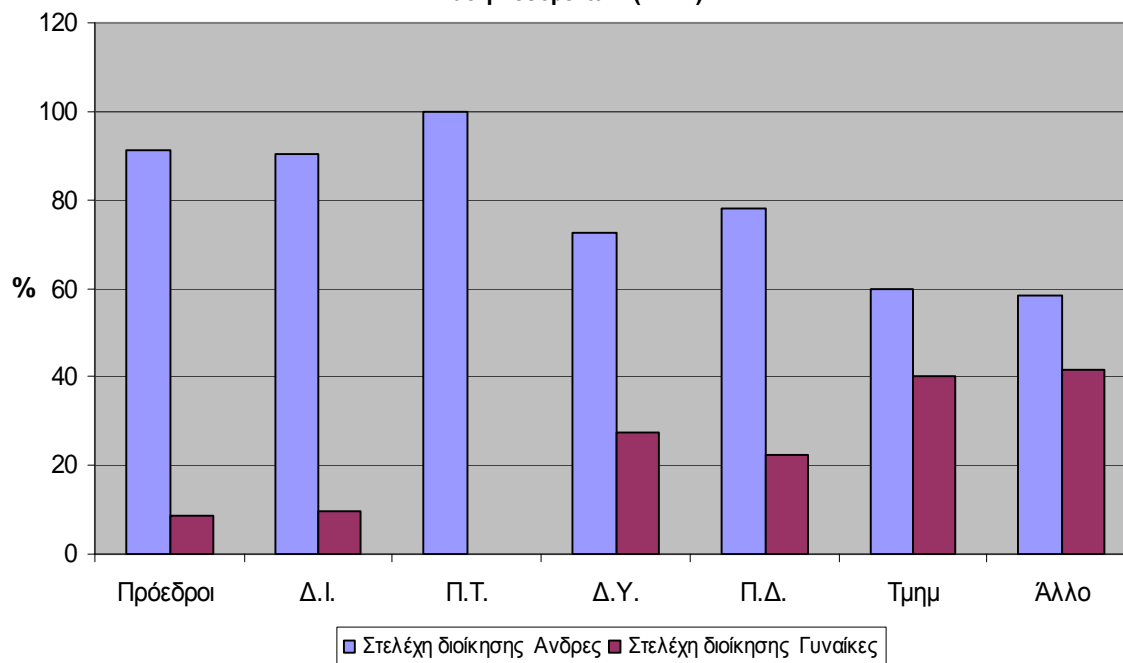
Σημαντικές ήταν επίσης οι εισηγήσεις που έκαναν γυναίκες πολιτικοί που έχουν ασχοληθεί με τα κρίσιμα θέματα της ισότητας των φύλων, όπως η κ. **Αννα Καραμάνου**, π. Ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ και Πρόεδρος της Επιτροπής Δικαιωμάτων των Γυναικών και των Ίσων Ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η κ. **Ρόη Κράτσα**, Ευρωβουλευτής της Ν.Δ., και Πρόεδρος της Διεθνούς Οργάνωσης για την Προώθηση των Γυναικών της Ευρώπης, η κ. **Μερόπη Καλδή**, Πρόεδρος του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, και π. Βουλευτής και π. Ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, η κ. **Αντιγόνη Καραλή-Δημητριάδη**, π. Εθνική Εκπρόσωπος της Ελλάδας στον Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα των γυναικών και η κ. **Έφη Μπεκου**, π. Γενική Γραμματέας Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Στο συμπόσιο παρουσιάστηκαν στοιχεία από πρόσφατες έρευνες για την θέση των γυναικών στο επιστημονικό-ερευνητικό δυναμικό της χώρας καθώς και για την θέση των γυναικών μελών ΔΕΠ στα Πανεπιστήμια. Η κ. **Λάουρα Μαράτου-Αλιμπράντη**, κύρια ερευνήτρια στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, παρουσίασε τα στοιχεία τα οποία συγκεντρώθηκαν από 50 Ερευνητικούς Φορείς (18 φορείς εποπτευόμενοι από την ΓΓΕΤ, 13 ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα, 12 Κέντρα Έρευνας της Ακαδημίας Αθηνών και 7 άλλα δημόσια Ερευνητικά Κέντρα). Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώνεται ο μικρός αριθμός των γυναικών που απασχολούνται ως Ερευνητές και Ειδικοί Λειτουργικοί Επιστήμονες στα δημόσια ερευνητικά κέντρα της χώρας (πίνακας 1). Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, οι γυναίκες ερευνήτριες δεν υπερβαίνουν το 32,5% σε καμία βαθμίδα, είναι όμως ιδιαίτερα χαμηλός ο αριθμός τους στην Α΄ βαθμίδα.

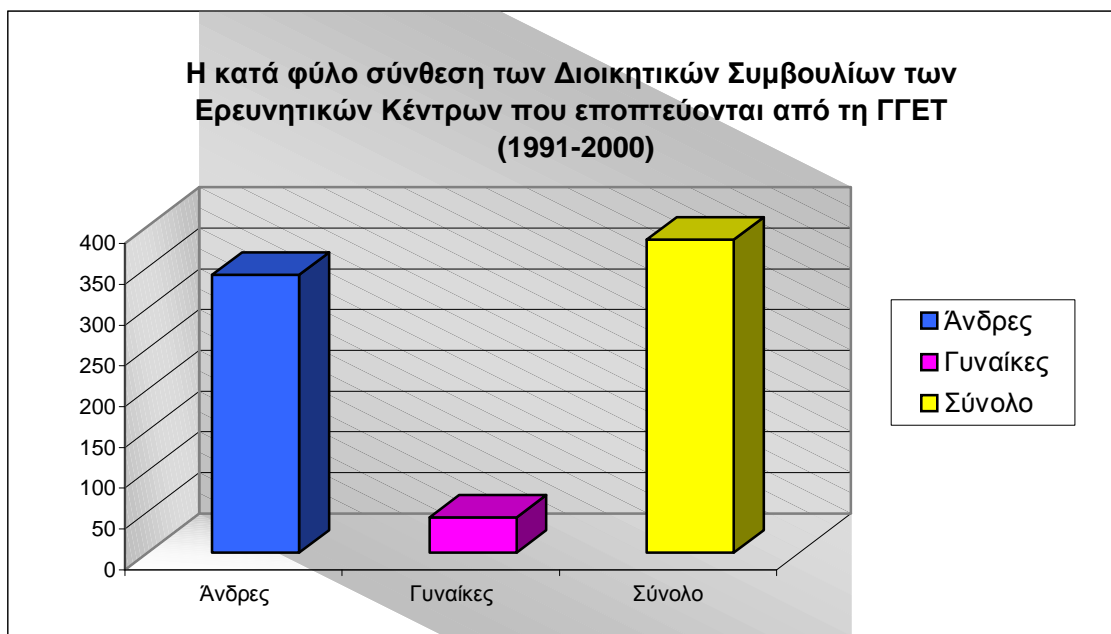
**ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Κατανομή Ερευνητών ανά Βαθμίδα & Φύλο
(Βάση Δεδομένων Ι - ΕΚΚΕ)**

**ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Κατανομή Στελεχών Διοίκησης ανά φύλο
Βάση Δεδομένων Ι (ΕΚΚΕ)**

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται τα στελέχη διοίκησης ανά κατηγορία και φύλο και στον Πίνακα 5 η ανά φύλο σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων των Ερευνητικών Κέντρων που εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και Τεχνολογίας κατά τη χρονική περίοδο 1991-2000. Είναι φανερή η σχεδόν ανύπαρκτη παρουσία γυναικών στα συμβούλια που διοικούν και καθορίζουν τις δραστηριότητες των ερευνητικών κέντρων της γραμματείας έρευνας και τεχνολογίας.

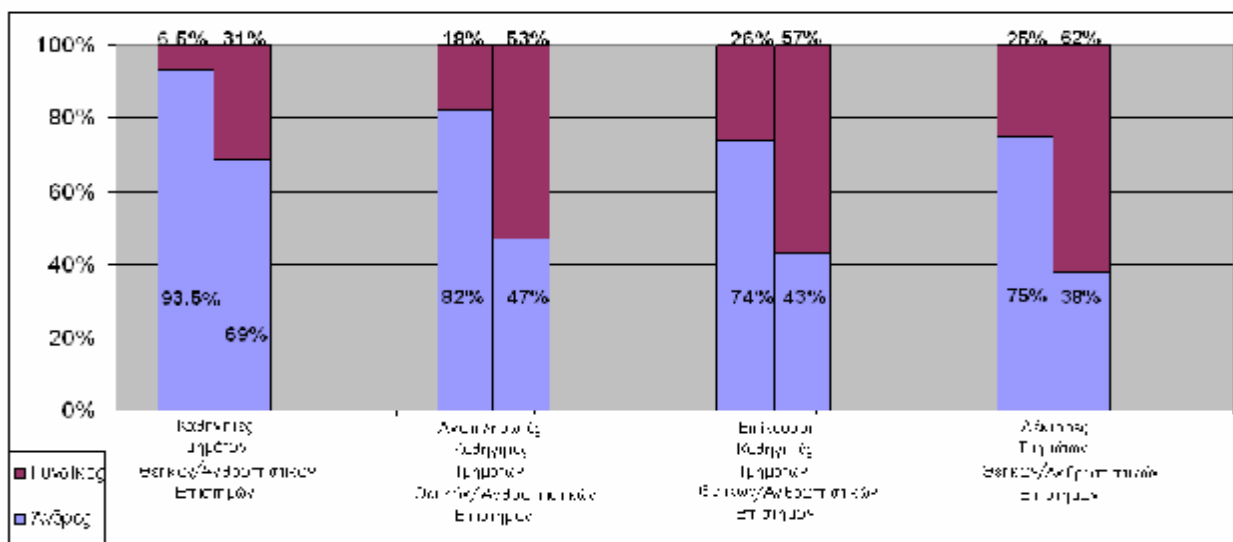

Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν από την κ. **Στέλλα Βοσνιάδου**, Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών, τα αποτελέσματα από την έρευνα της ομάδος του προγράμματος ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ. (Λυδία Βαΐου και Περσεφόνη Μπαλή) για τη θέση των γυναικών μελών ΔΕΠ στα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η έρευνα στηρίχθηκε στη συγκέντρωση στοιχείων από τα 19 Α.Ε.Ι. της χώρας (Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Πολυτεχνείο Κρήτης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο και Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών) για το ακαδημαϊκό έτος 2003-04. Για το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο και το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία των ακαδημαϊκών ετών 2002-03 και 2001-02 αντίστοιχα.

Τα στοιχεία αφορούσαν τα μέλη ΔΕΠ του εκάστοτε ανωτάτου εκπαιδευτικού ιδρύματος ανά φύλο, τμήμα και βαθμίδα. Από την επεξεργασία των στοιχείων προέκυψε πως οι γυναίκες αποτελούν το 27% του συνόλου των μελών ΔΕΠ στα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Συγκεντρώνονται κυρίως στις χαμηλές βαθμίδες ενώ παρατηρείται ότι όσο υψηλότερη η βαθμίδα του πανεπιστημιακού, τόσο μικρότερη η παρουσία τους. Τα φύλα επίσης διαχωρίζονται με βάση το επιστημονικό αντικείμενο. Οι γυναίκες έχουν την τάση να απασχολούνται περισσότερο ως μέλη ΔΕΠ στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες ενώ οι άνδρες περισσότερο στις θετικές και πολυτεχνικές επιστήμες. Από τον Πίνακα 3, διαπιστώνεται πως οι γυναίκες έχουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά στα μέλη ΔΕΠ των τμημάτων θετικών επιστημών στα πανεπιστήμια της χώρας, ενώ αντίθετα τα ποσοστά τους στις ανθρωπιστικές επιστήμες είναι ικανοποιητικά και δείχνουν μία ουσιαστική αύξηση στις χαμηλότερες καθηγητικές βαθμίδες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Μέλη ΔΕΠ ανά Φύλο και Βαθμίδα στα Τμήματα Θετικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών

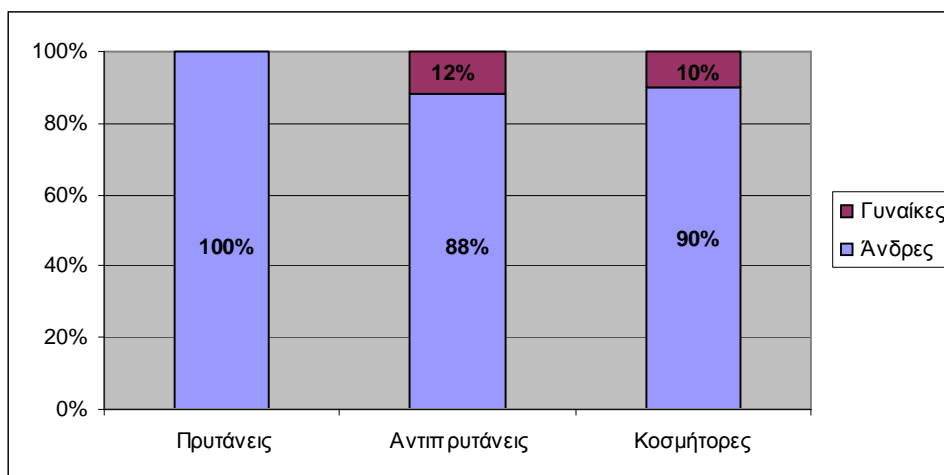
Η μεγαλύτερη ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων αναφορικά με τους πανεπιστημιακούς δασκάλους, προκύπτει στη μελέτη της κατανομής των υψηλών διοικητικών θέσεων και θέσεων λήψης αποφάσεων στα πλαίσια των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, οι γυναίκες απουσιάζουν από τις παραπάνω θέσεις. Οι ανώτερες διοικητικές θέσεις καταλαμβάνονται στη συντριπτική πλειοψηφία τους από τα μέλη ΔΕΠ των ανώτερων βαθμίδων.

Στην Ελλάδα το ποσοστό ανδρών στις βαθμίδες των Καθηγητών και Αναπληρωτών Καθηγητών είναι αθροιστικά το 42% όλων των μελών ΔΕΠ. Το ποσοστό των γυναικών στις αντίστοιχες θέσεις είναι το 10,5% του συνόλου των μελών ΔΕΠ. Στους Πίνακες 4 και 5 παρουσιάζονται τα ποσοστά των δύο φύλων ανά διοικητικές θέσεις.

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται η κάθετη διάκριση των φύλων είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από την οριζόντια. Ακόμα και στα τμήματα των ανθρωπιστικών επιστημών όπου η παρουσία των γυναικών είναι ικανοποιητική, η κάθετη διάκριση παραμένει πολύ υψηλή, με τους άνδρες να κατέχουν τις θέσεις εξουσίας. Στα παραπάνω τμήματα, σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, οι άνδρες αποτελούν το 69% των Προέδρων Τμημάτων, το 65% των Αντιπροέδρων Τμημάτων, το 61% των Διευθυντών Τομέων και το 76% των Διευθυντών Εργασιών.

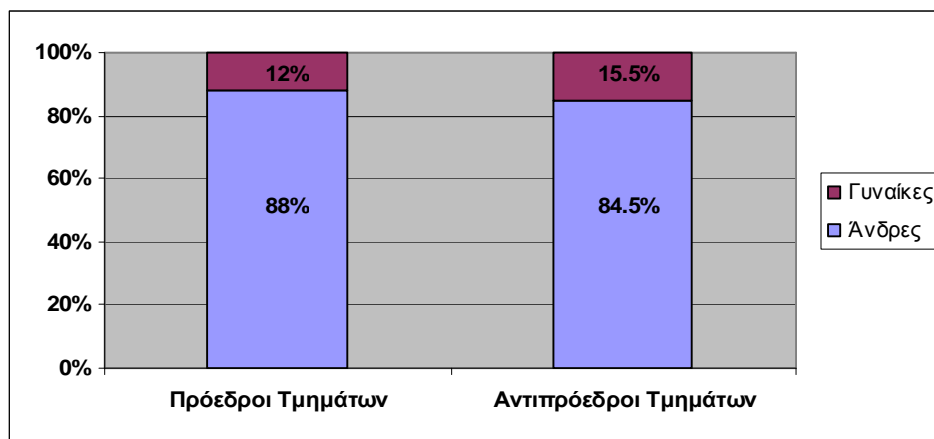
ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Πρυτάνεις, Αντιπρυτάνεις και Κοσμήτορες των Α.Ε.Ι. ανά Φύλο

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Πρόεδροι και Αντιπρόεδροι Τμημάτων των Α.Ε.Ι. ανά Φύλο

Οι ανισότητες και οι διακρίσεις που βασίζονται στο φύλο αποτελούν μια τρανταχτή αντίφαση ανάμεσα στο πρότυπο της ακαδημαϊκής κοινότητας που χαρακτηρίζεται από τα ιδανικά της ίσης μεταχείρισης και των ίσων ευκαιριών που πρεσβεύουν τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και την πραγματικότητα της ακαδημαϊκής ζωής στα ιδρύματα αυτά. Οι διακρίσεις, άμεσες και έμμεσες, πρέπει να προσδιορισθούν και να αντιμετωπισθούν έτσι ώστε να αξιοποιηθεί καλύτερα το δυναμικό των γυναικών στα Πανεπιστήμια. Με τη λήξη του Συμποσίου συστάθηκε μία επιτροπή από εκπροσώπους όλων των Πανεπιστημίων της χώρας με σκοπό την υλοποίηση των στόχων του συμποσίου και την υποβολή των προτάσεών τους στη Σύνοδο των Πρυτάνεων και στο Υπουργείο Παιδείας.

Πληροφορίες για το Πρόγραμμα ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ.

Ιστότοπος: www.isotita.uoa.gr

Λυδία Βαΐου: lvaiou@isotita.uoa.gr